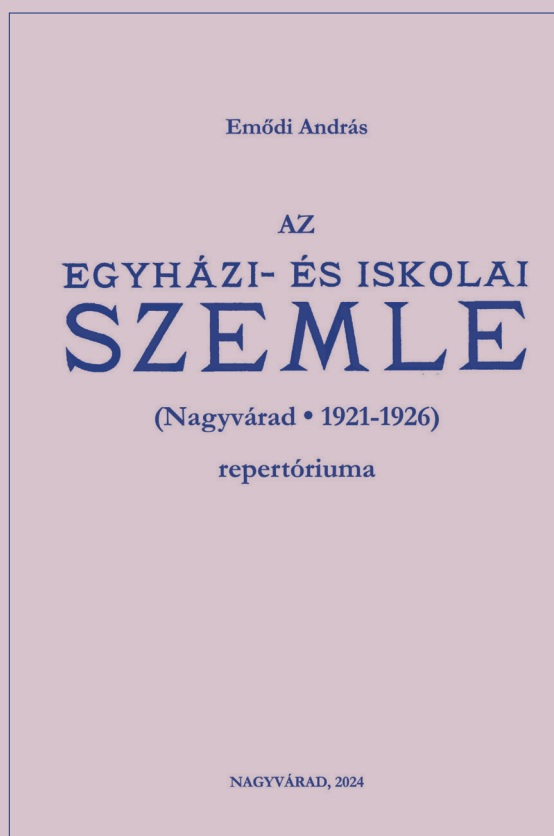

A nagyváradai *Egyházi- és Iskolai Szemle* (1921–1926) repertóriumának ismertetése

Kolozsvári székhelyű teológiai szakkönyvtárunkban nagy örömet szerzett a nagyváradai könyv- és levéltáros Emődi András-szerkesztette *Az Egyházi- és Iskolai Szemle (Nagyvárad 1921–1926) repertórium*a című kézikönyv. Mindenképp fontosnak tartom leszögezni, hogy az időszaki kiadvány neve következetesen a címben szereplő kötőjeles formában jelent meg, ezért ezt kell használnunk a nyilvántartásokban vagy hivatkozásokban akkor is, ha Visky István tanulmányai-ban a helyesírás szerintit közli megjegyzés mellőzé-sével (ld. Visky István: *Az egyházi újságírás kezdetei a Királyhágómelléki Református Egyházkerületben*. I–II. In: *Református Szemle*, 2001/1. 66–71; 2001/2–3. 165–176.; Visky István: *Adalékok a Királyhágómelléki Református Egyházkerület sajtótörténetéhez (1921–1940)*. In: *Várad*, 2005/6. 76–91).

A repertórium nemcsak teológusoknak és egyháztör-ténészeknek szolgál térképként, hanem kultúrtörténe-ti, szociológiai vonatkozású kutatások szempontjából is szükségszerű forrás, hiszen a Trianon után elcsatolt területeken a Nagyváradai Református Egyházkerület a magyar református közösség egyik meghatározó intézménye lett. Könyvtártudományi szemszögből a *Szemle* teljes feldolgozását nyújtja, így monográfiák elsődleges alapjául szolgál, és az egyháztörténeti sze-mélyek munkásságának összegyűjtésében sem elha-nyagolható kézikönyv.

A kiadvány ismerteti a periodikumot, tájékoztat a nagyváradi folyóirat-szerkesztés céljáról és körülményeiről. A Tiszántúli Református Egyházkerület Romániához került keleti részeinek átszervezésével 1920 után kezdődött meg a Királyhágómelléki Református Egyházkerület nélkülözhetetlen sajtótermékeinek megjelentetése a lehetőségekhez mérten és cenzúrázva. Az *Egyházi- és Iskolai Szemle* nyitotta meg a partiumi egyházkerület sajtótermékeinek sorát. Nem volt az intézmény hivatalos lapja, mégis azt a szerepet töltötte be. A lapnak több szerkesztője volt, akik közül Debreczeni István (1887–1973) nagyszalontai lelkész elengedhetetlennek tartotta a közlemények mellett az építő viták, érvelések publikálását. Az 1922. március 25-én közölt vezércikkében figyelmeztetett arra, hogy a „tollnak karddá válása” veszélyes, az érvek nélküli támadás uszít és gyengíti a közösségeket (ld. Debreczeni István: *Új evezőkkel régi vizeken*. In: *Egyházi- és Iskolai Szemle*, II. évf. 6. sz.). Az adott körülmények között sem volt erre szükség, annál inkább az egyház és az iskolai tevékenység fejlesztésére. Ezek jelentették a lelki és szellemi élet magját, amely stabil alapot kellett képezzen az egyházi és világi társadalom egyensúlyban tartásához a különbözőségek és nézeteltérések ellenére is, az egyéni érdekek háttérbe szorításával. A *Szemle*-szerkesztés egyértelmű célja a közösségformálás, a gyülekezeti munka és valláserkölcsei nevelés eredményessé tétele volt, a művelődés és az egyház-társadalmi felemelkedés érdekében.

Az adattár tartalmazza a folyóirat többlepcsős bibliográfiai leírását a terjesztési adatokkal együtt. Felöleli Az *Egyházi- és Iskolai Szemle* 1921 és 1926 között közzétett cikkeit rovatcímenként, idő szerinti sorrendben, a reklámok és hirdetések kivételével. A repertórium áttekinthetőségét a kiemelt rovat- és cikkcímek segítik és a hasznos, szögletes zárójelben feltüntetett címmagyarázatok, tárgyszavak.

Átfogó képet kapunk az egyházkerületi, gyülekezeti eseményekről. A rendszeres bibliai elmélkedések mellett a teológiai témájú előadásvázlatok, az egyház- és kultúrtörténeti, katekétikai és felekezeti iskolaügyről szóló írások, az egyéb ekleziasztikai értekezések az egyházi alkalmazottak hivatástudatát erősítették. Rálátást nyerhetünk az egyházkerületi ügyvitel folyamataira, az egyházon belüli és kívüli viszonyokra. Álláshirdetésekről, elhalálozásokról értesülünk. Nyomon követhető az egyházi kiadványmegjelentetés. A könyvismertetőkből olvasmánytörténeti következtetések vonhatók le, és az ideológiai befolyásról tájékozódhatunk. A szerkesztőségi cikkekből feltárhatók Az *Egyházi- és Iskolai Szemle* kiadástörténetével kapcsolatos részletek, amelyek mind adalékai a Királyhágómelléki Református Egyházkerület történetének.

A közlemények segíthetnek megérteni az egyház Trianon utáni szerepének átalakulását, hogy miként próbálták fenntartani a kisebbségi sorsban élő vallásos közösséget, a felekezeti iskolákat, és hogyan kommunikált az egyház a megváltozott politikai és társadalmi környezetben. Érthetőbbé válik a Királyhágómelléki Református Egyházkerület intézményi alakulása, viszonyulása a politikai rendszerhez, a társadalmi kérdésekhez és kulturális megnyilvánulásokhoz, továbbá a térség vallásos öntudat-formálódása.

A Nagyváradon nyomtatott, nagyon szerény kivitelezésű, 151 oldalas magánkiadás (ISBN 978 973 0 39769 7) 2024 tavaszán jelent meg alacsony példányszámban. Kereshető változata elérhető digitálisan a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Levéltárának honlapján (<https://www.krek.ro/documents/cikkek/1389/Egyhazi%20es%20iskolai%20Szemle%20repertoriuma.pdf>).

BAK ÁGNES

Kolozsvári Protestáns Teológiai
Intézet Könyvtára